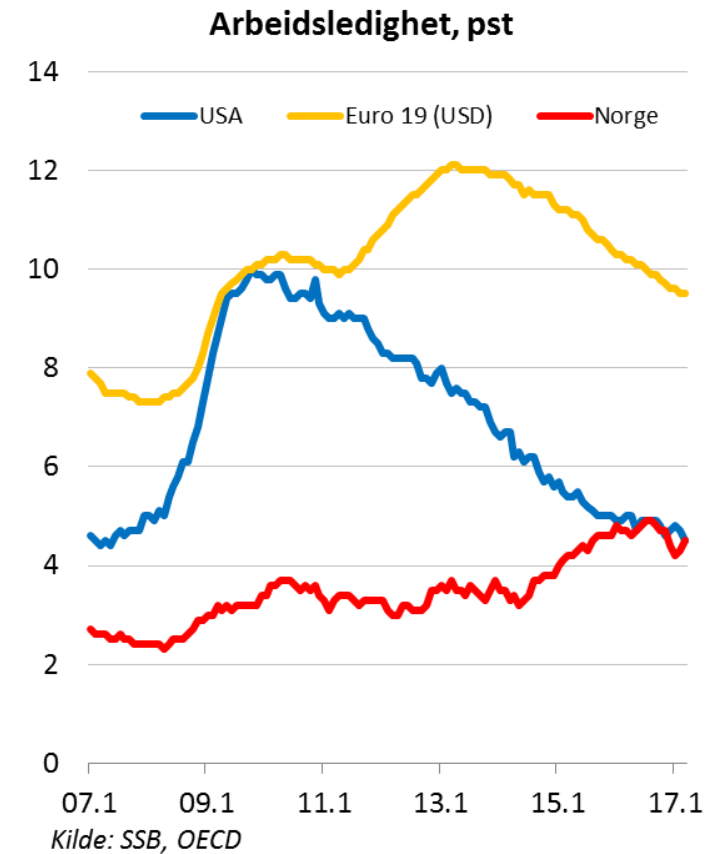
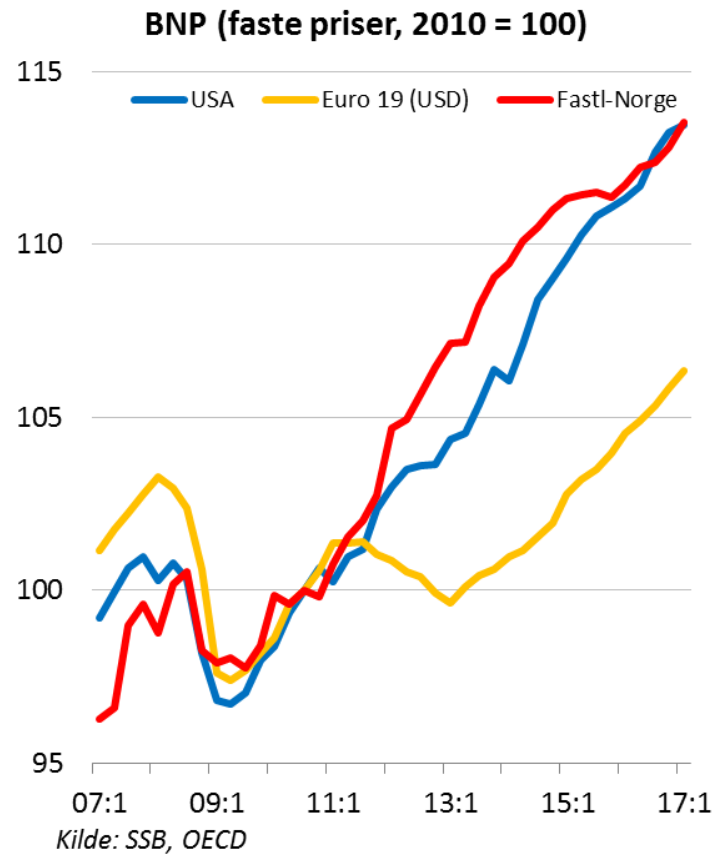

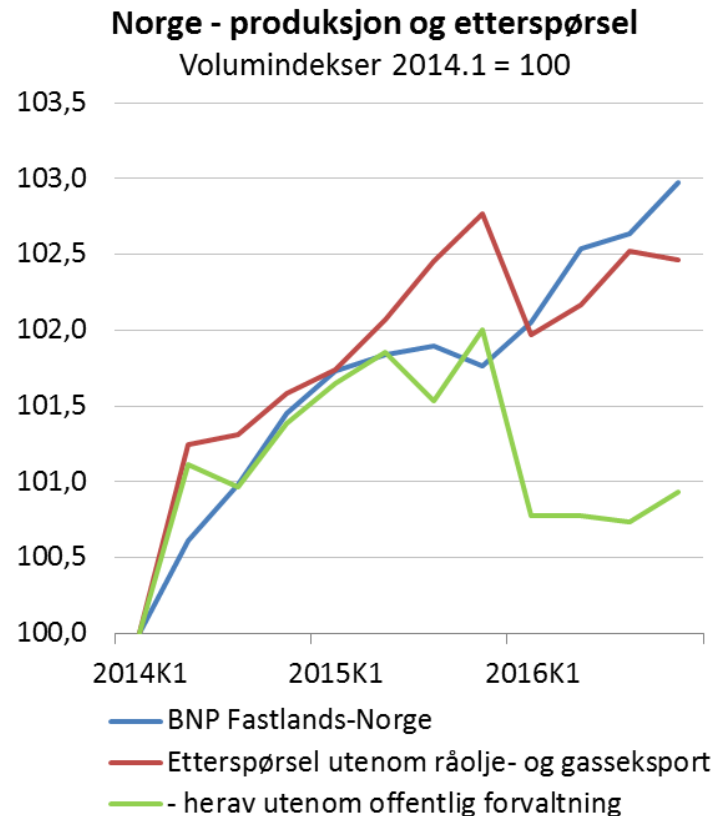
RNB 2017 – Kommuneproposisjonen 2018

Kommentarer fra KS - 30. mai

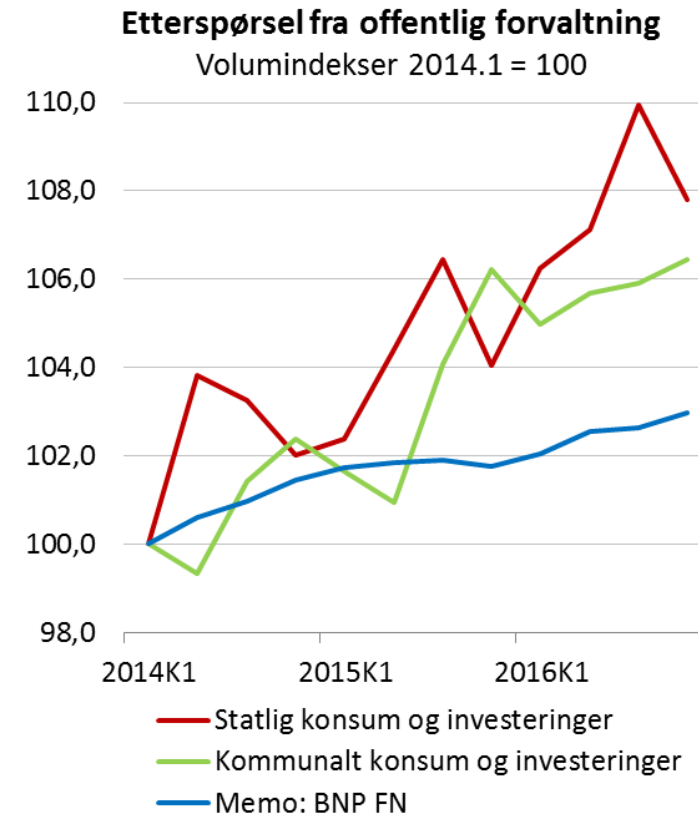
Er tilbakeslaget i norsk økonomi over?

Fortsatt svak utvikling i privat etterspørsel – det er offentlig etterspørsel som har økt

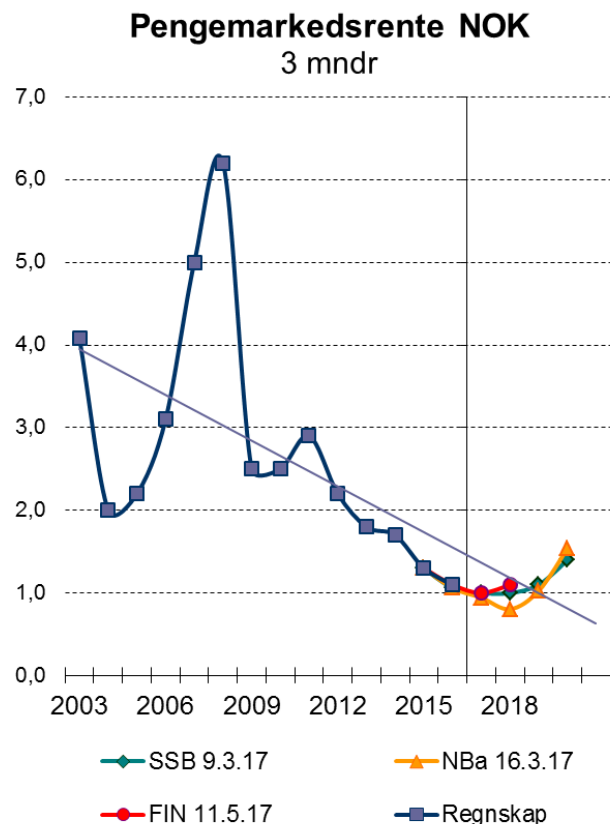

Kilde: SSB, KS

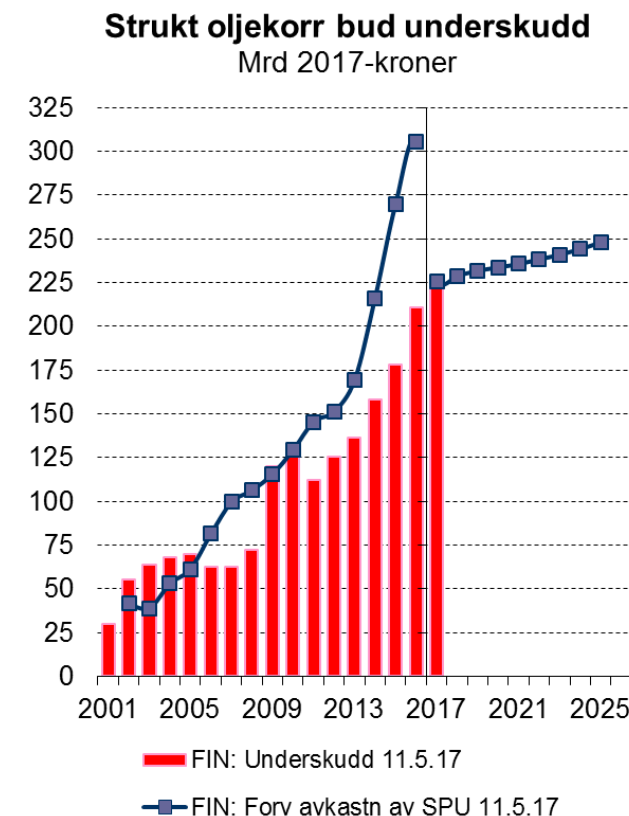
Kilde: SSB, KS

Lave renter og økende bruk av oljepenger har stimulert aktiviteten over hele landet, men nå endres kursen

Kilde: Finansdepartementet, Norges Bank, Statistisk sentralbyrå

- Renter
 - bunnen er nådd?
- Bruk av oljepenger
 - økte med 30 mrd kroner i 2016
 - anslås å øke med 15 mrd kroner i 2017
 - forventet avkastning på oljefondet antas å øke med 3,5 mrd kroner i 2018

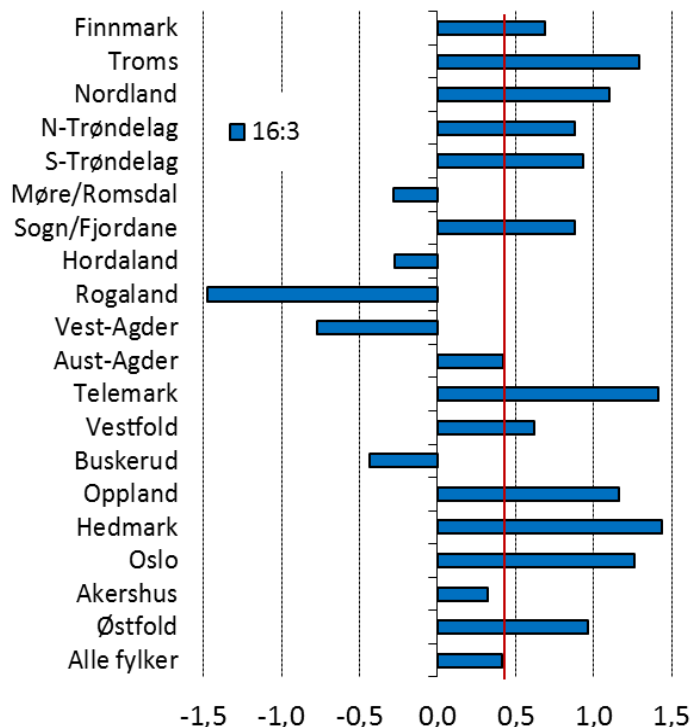

Kilde: Finansdepartementet, Norges Bank

Nedgangen har først og fremst vært konsentrert til oljetilknyttede næringer og regioner – men bedriftene mer positive til vekstutsiktene

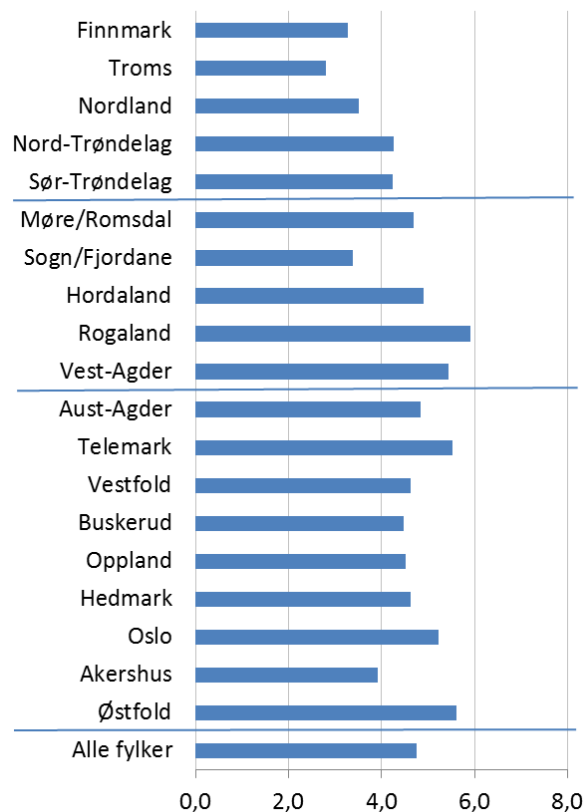
Indikator for realvekst i BNP

Vekst siste 4 kvartaler mot 4 foregående, pst

Kilde: SSB, KS

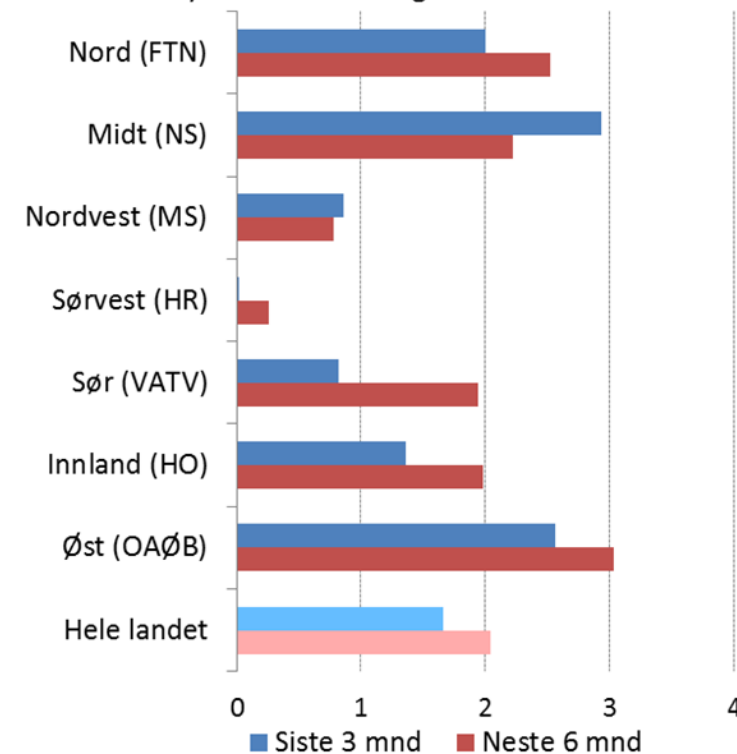
Arbeidsledighet iflg AKU 2016

Kilde: SSB, KS

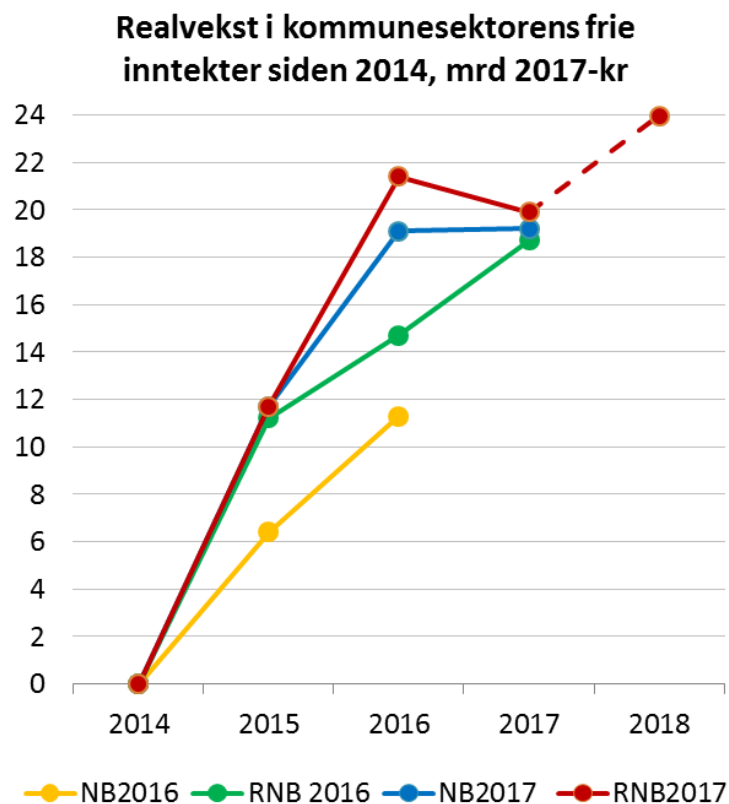
Indikator for produksjonsvekst

Jan/feb 2017. Omregnet til BNPFN-vekst

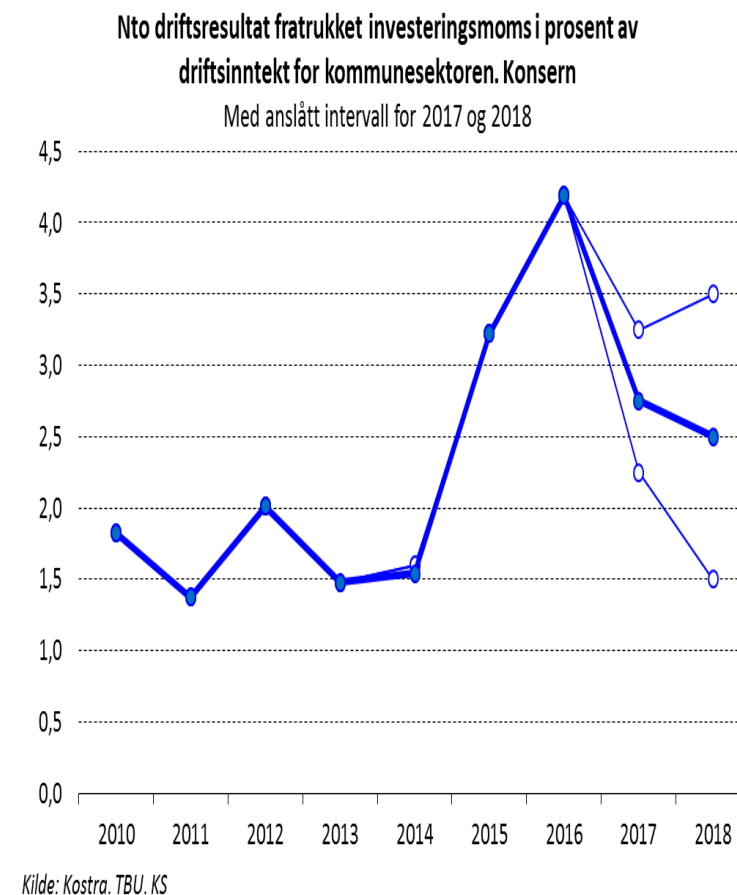
Kilde: Norges Bank

Engangsinntekter i 2016 ga det beste netto driftsresultat for kommunesektoren siden 2006

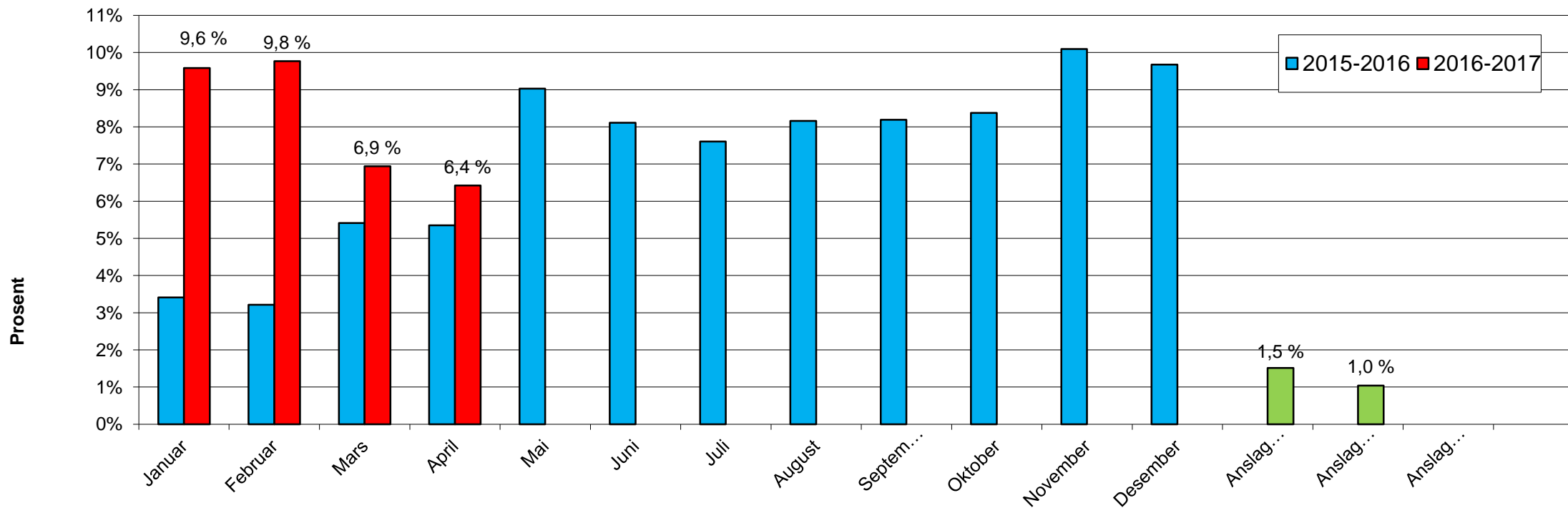
Kilde: RNB 2017

- Høyere inntekter og lavere kostnader enn lagt til grunn i NB2016 (for så vidt også i 2015)
- Uventede inntekter ett år finner ben å gå på de neste, særlig f.o.m. år 3

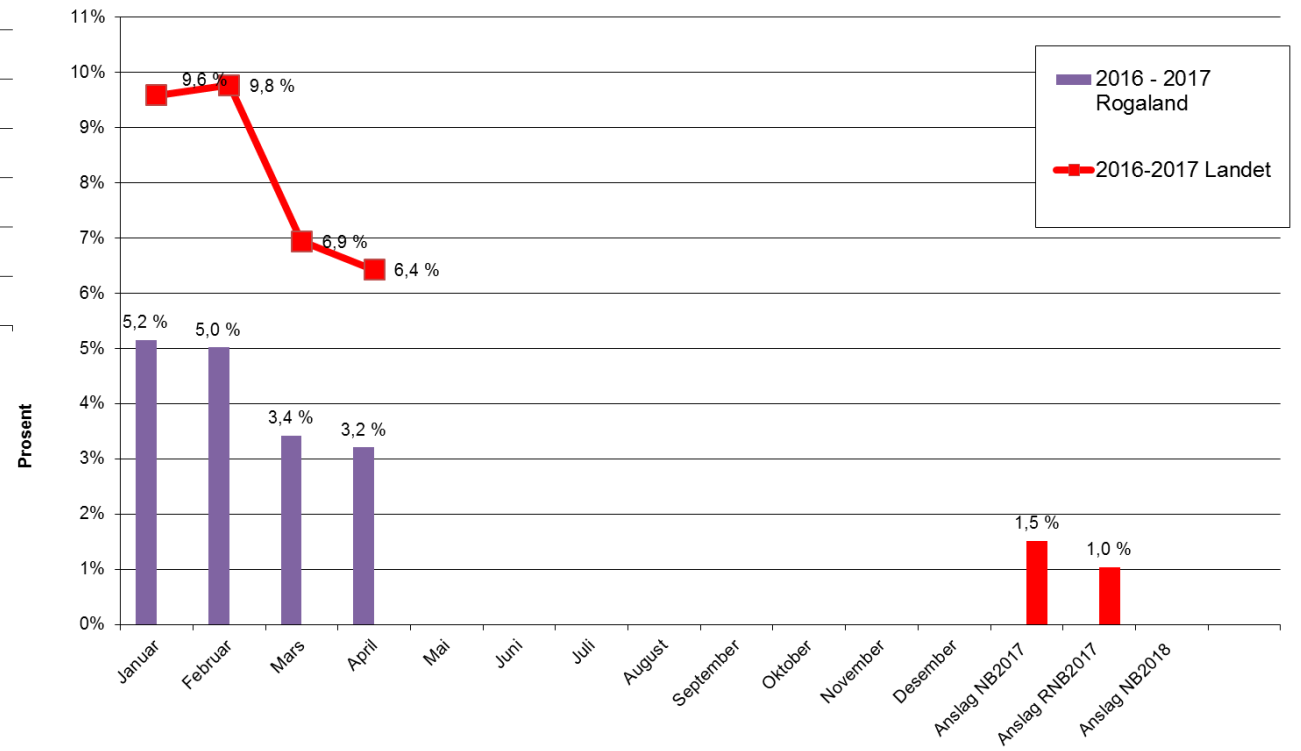
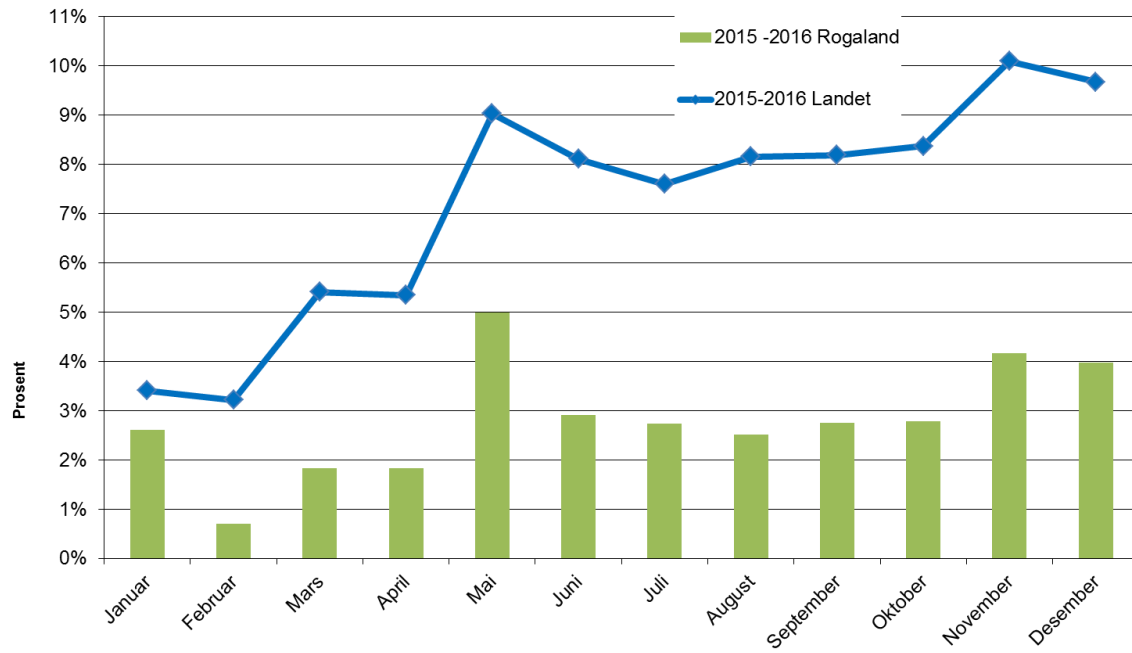
Kilde: Kostra. TBU. KS

Sterk merskattevekst i kommunene i 2016 - nå avtar veksten

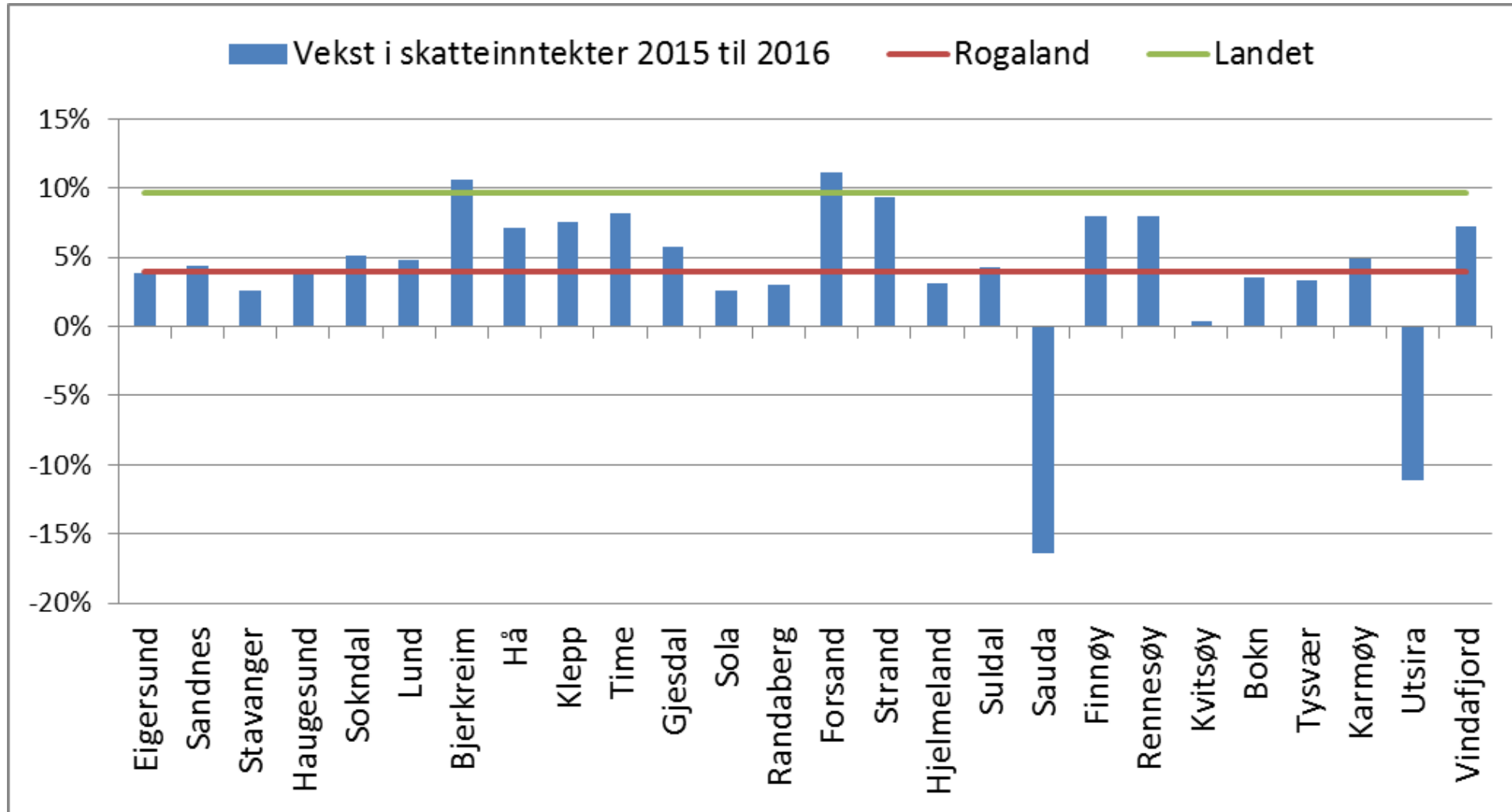

- Sterk merskattevekst i 2016 skyldtes økt utbytte fra selskaper i forkant av skattereformen
- I mars 2017 isolert var veksten fra året før 4,7 prosent

I kommunene i Rogaland var skatteveksten i 2016 langt svakere enn for landet og utviklingen ser ut til å fortsette også i 2017

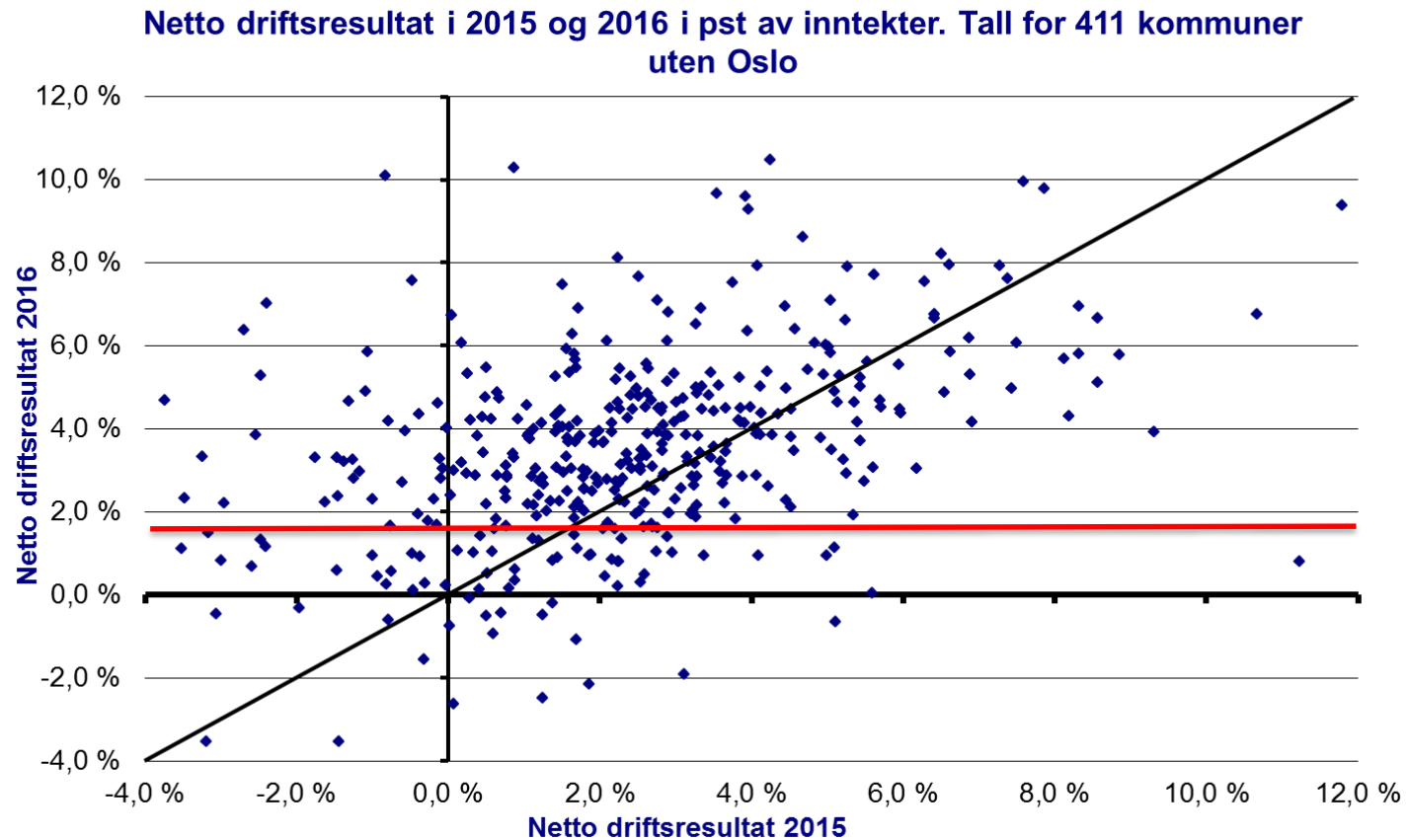
Den svake skatteveksten i 2016 gjelder de fleste kommunene i Rogaland

RNB 2017 i Rogaland– Skatteanslaget nedjusteres

	Anslag utslag skatt og inntekts- utjevning, samme skatteandel 2016 1000 kroner	Økning av innbygger- tilskudd 1000 kroner	Anslag netto effekt 1000 kroner
EIGERSUND	-1 962	378	-1 584
SANDNES	-10 279	1 898	-8 381
STAVANGER	-20 031	3 351	-16 680
HAUGESUND	-4 795	935	-3 860
SOKNDAL	-421	84	-338
LUND	-412	82	-330
BJERKREIM	-362	71	-291
HÅ	-2 392	473	-1 918
KLEPP	-2 515	479	-2 035
TIME	-2 485	469	-2 016
GJESDAL	-1 521	300	-1 221
SOLA	-3 910	658	-3 253
RANDABERG	-1 536	273	-1 262
FORSAND	-164	31	-133
STRAND	-1 625	317	-1 309
HJELMELAND	-352	69	-283
SULDAL	-481	98	-383
SAUDA	-600	119	-481
FINNØY	-419	81	-337
RENNESØY	-677	123	-554
KVITSØY	-68	13	-54
BOKN	-108	22	-87
TYSVÆR	-1 402	277	-1 125
KARMØY	-5 365	1 067	-4 298
UTSIRA	-25	5	-21
VINDAFJORD	-1 154	222	-932
ROGALAND	-65 062	11 897	-53 165

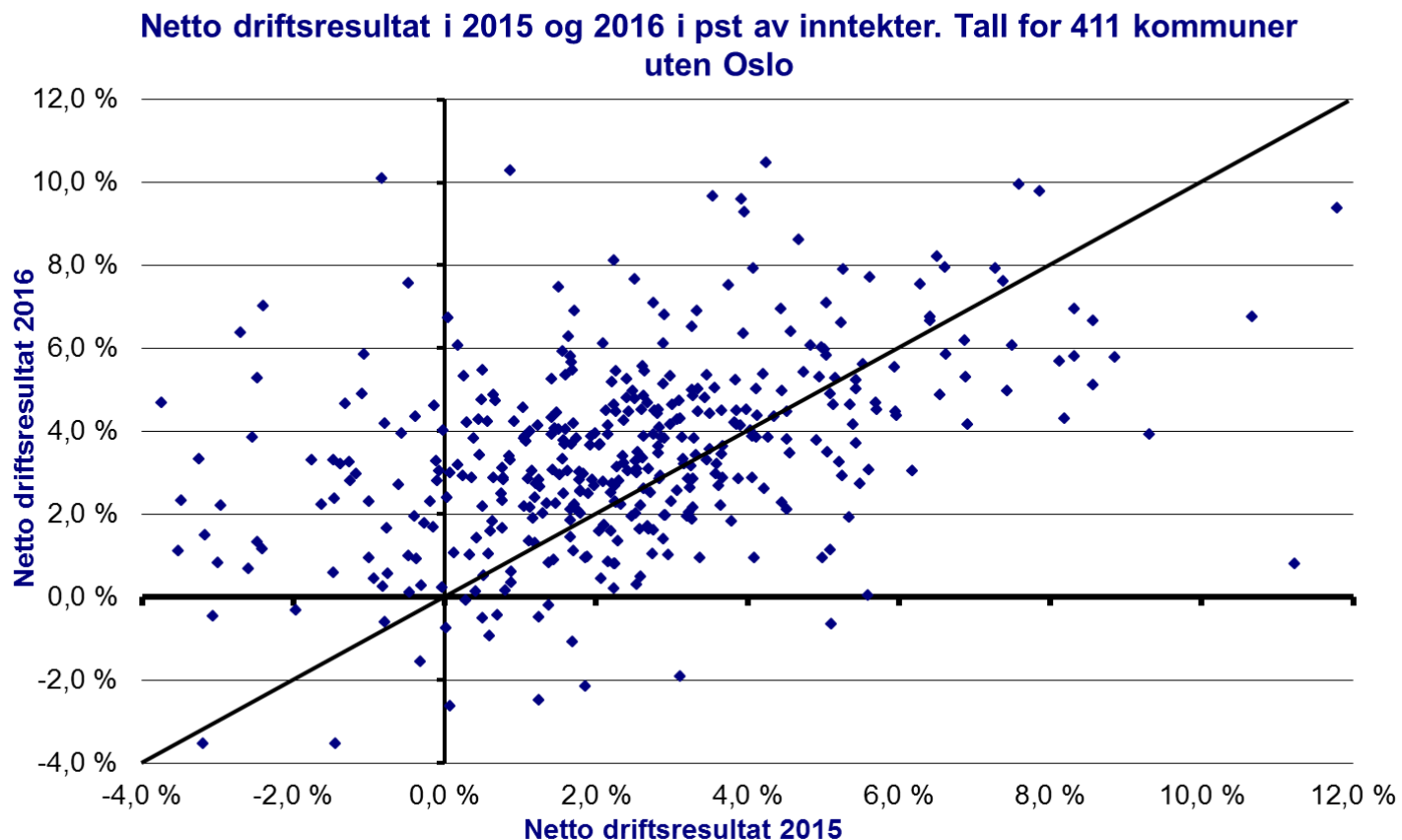
Godt netto driftsresultat i de fleste kommunene

7 av kommunene fremkommer ikke i oversikten da kommunen hadde netto driftsresultat i 2015 og/eller 2016 som oversteg 12 pst

- 328 kommuner (80 pst) har netto driftsresultat over 1,75 pst av inntektene (247 kommuner (60 pst) i 2015)

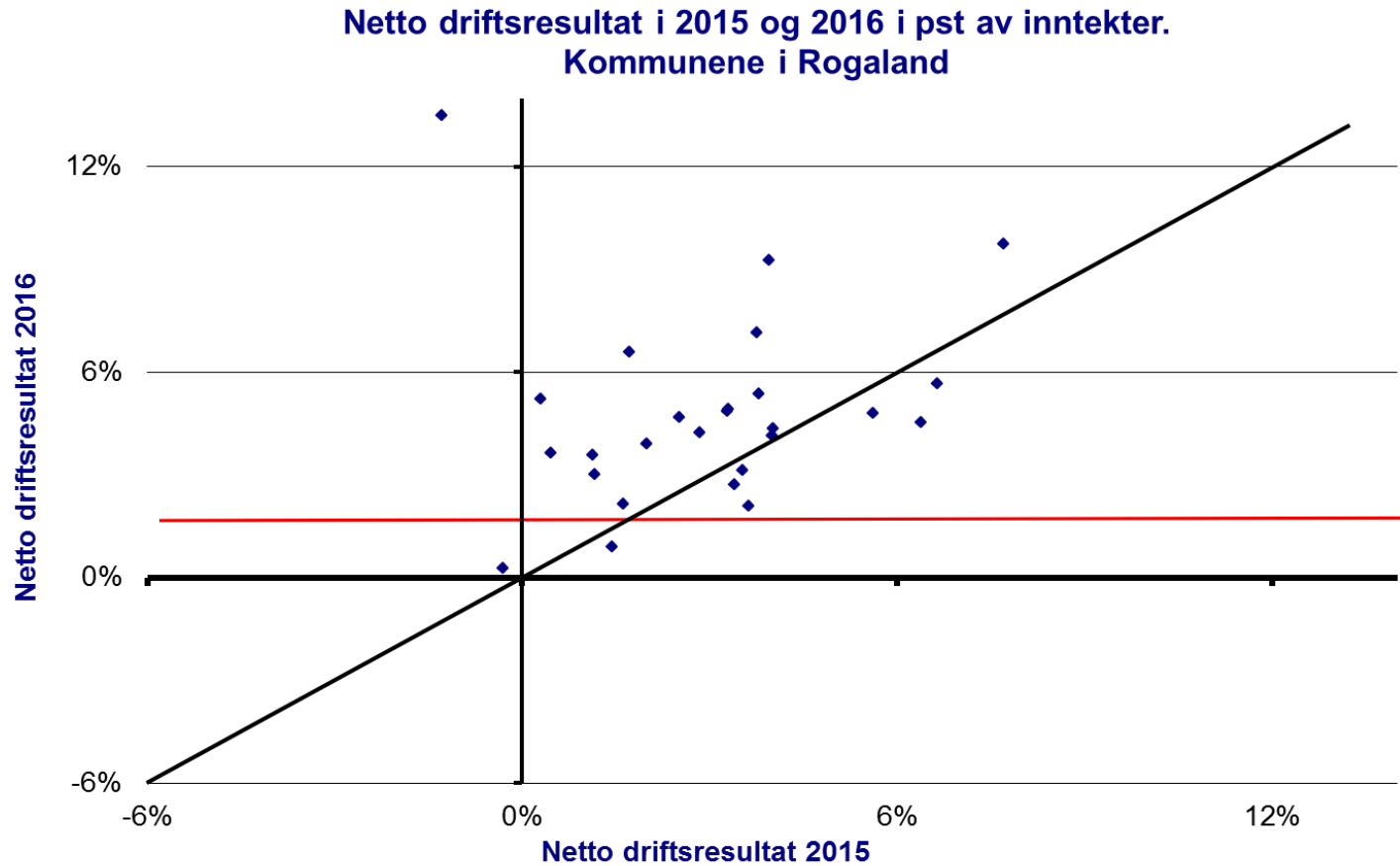
Godt netto driftsresultat i de fleste kommunene

7 av kommunene fremkommer ikke i oversikten da kommunen hadde netto driftsresultat i 2015 og/eller 2016 som oversteg 12 pst

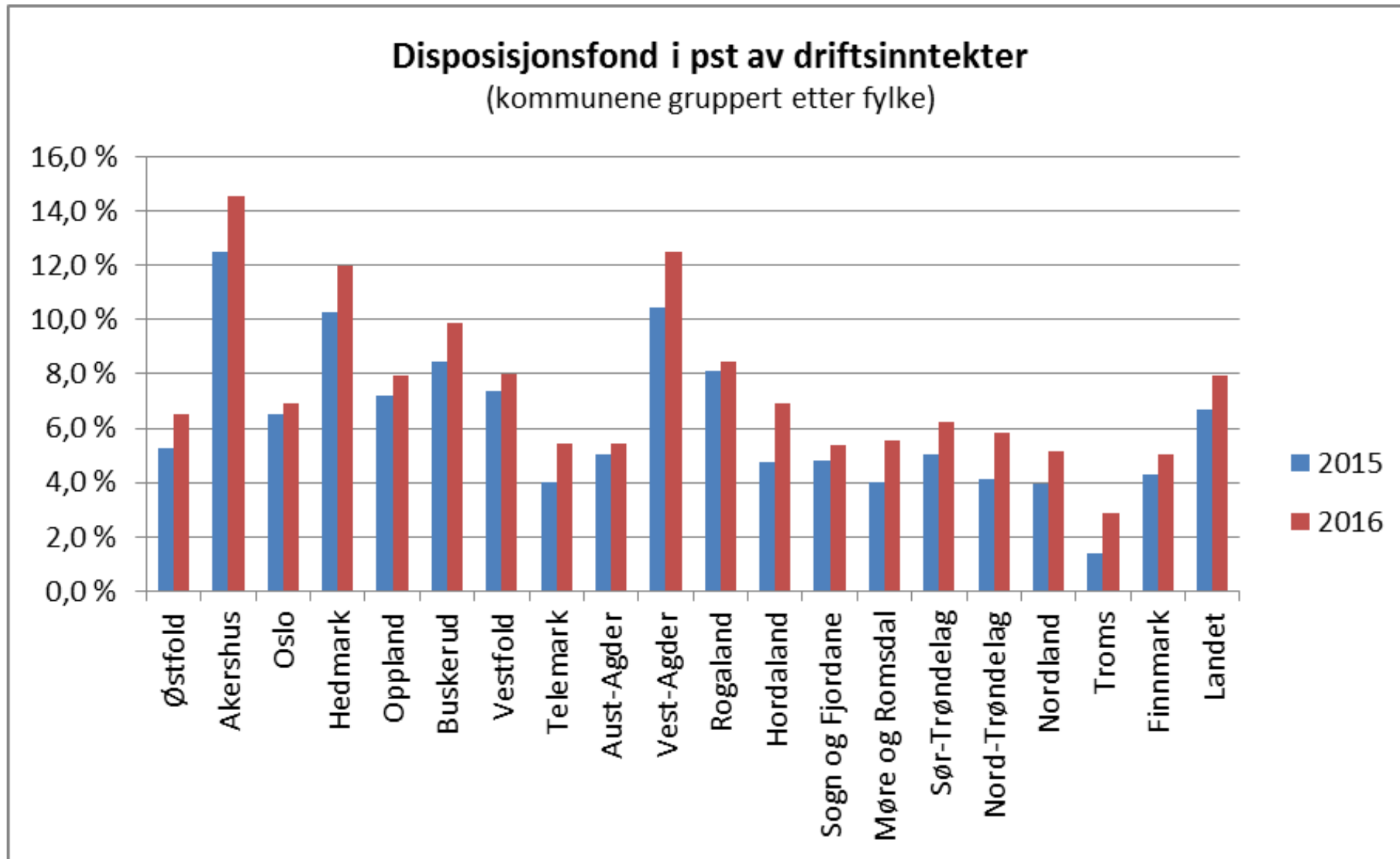
- 328 kommuner (80 pst) har netto driftsresultat over 1,75 pst av inntektene (247 kommuner (60 pst) i 2015)
- 68 pst av kommunene har bedre netto driftsresultat enn i 2015
- 6 av 411 kommuner har negativt netto driftsresultat både i 2015 og 2016
- 56 av 62 kommuner har gått fra negativt resultat i 2015 til positivt resultat i 2016. 38 har et resultat på over 1,75 pst av driftsinntektene i 2016
- 14 kommuner har gått fra positivt resultat i 2015 til negativt resultat i 2016

Rogaland har bedre resultater og resultatutvikling enn landet

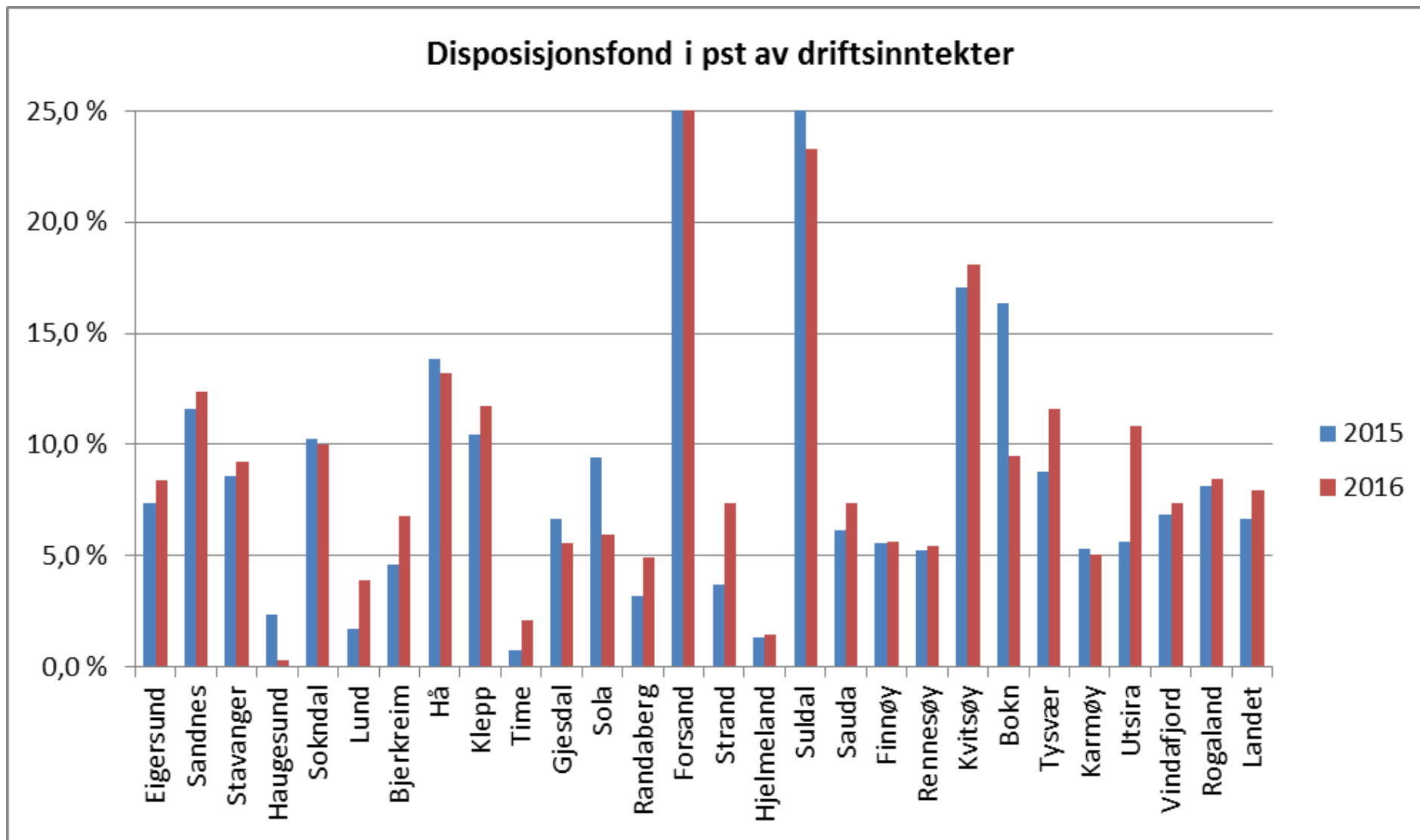

- 23 kommuner (92 pst) har netto driftsresultat over 1,75 pst av inntektene (17 kommuner (65 pst) i 2015)
- 19 kommuner (73 pst) har bedre netto driftsresultat enn i 2015
- Ingen kommuner har negativt netto driftsresultat i 2016
- 2 kommuner har gått fra negativt resultat i 2015. 1 av disse har resultat på over 1,75 pst av driftsinntektene i 2016

Kommunene styrket sin økonomiske «buffer» med 7 mrd i 2016

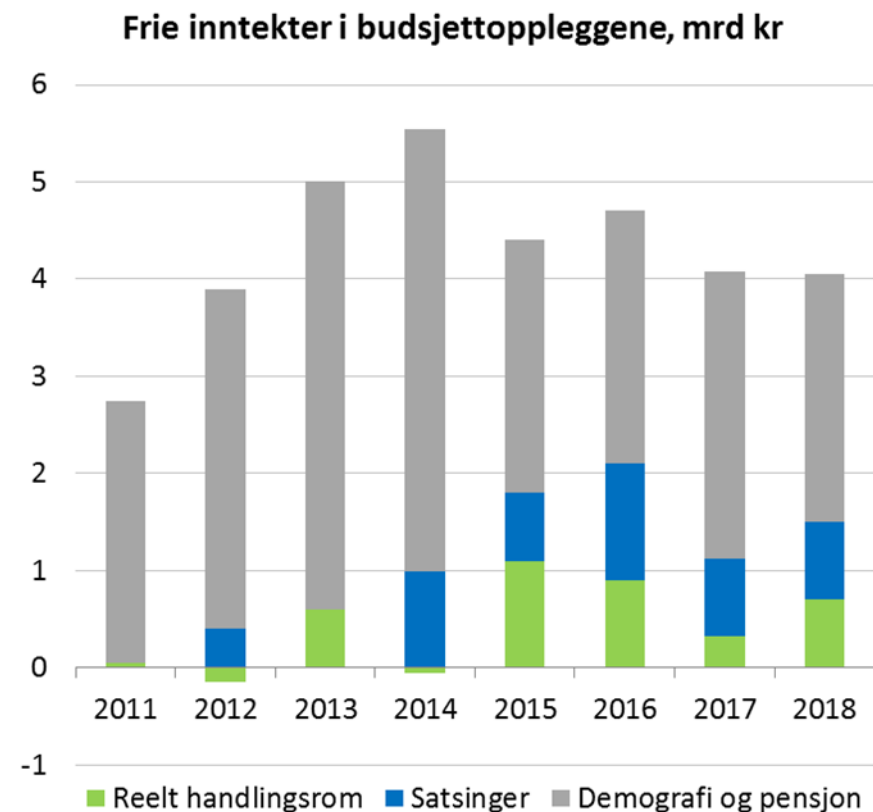
Disposisjonsfondene har økt mindre relativt sett i Rogaland enn landet, men er likevel en økning på 275 mill. kroner.

Kommuneproposisjonen 2018

- Realvekst i kommunesektorens samlede inntekter med 4,3 til 5,3 mrd. kr.
Realvekst i sektorens frie inntekter 3,8 – 4,3 mrd. kroner

	Mrd kr
Frie inntekter	3,8 – 4,3
Demografi	2,2
Pensjonskostnader utover lønnsvekst	0,35
Russatsinger	0,3
Tidlig innsats i barnehager og skole	0,2
Forebyggende tiltak barn, unge og familier	0,2
Ferjefylkene	0,1
Sum utgifter	3,3
Mulig handlingsrom	0,5 – 1,0

Kilde: KPRP2018

Men kommunene har også utgifter som ikke vises i budsjettopplegget

- Ressurskrevende tjenester
 - Vekst i brukergruppen, kommunenes egenandel
- Avlasterdommen – usikker virkning
- Nødnett - Økning 50 mill. kroner 2017

Politiske føringer over tid for anvendelse av fri inntektsvekst (mill. kroner)

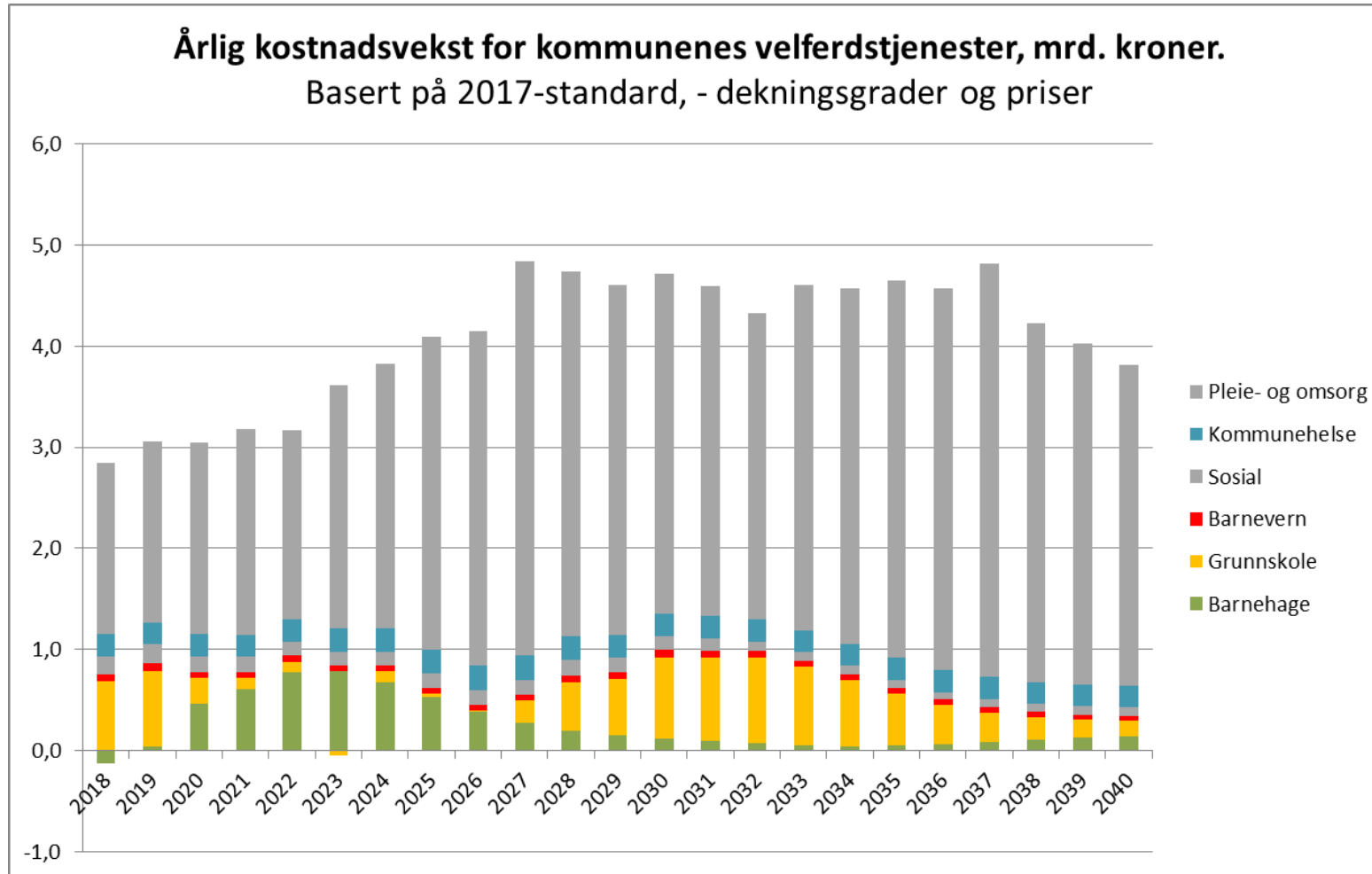
	2014	2015	2016	2017	2018
Kommuner					
Utdanning deltidsbrannpersonell	27				
Skolehelsetjeneste/helsesøster	180	270	200	50	
Rusomsorg og psykiatri		100	400	300	300
Fleksibelt barnehageopptak		333	400		
Tidlig innsats					200
Habilitering/rehabilitering				100	
Forebyggende tiltak barn/unge (barnevern)					200
SUM kommuner	207	703	1 000	450	700
Fylkeskommuner					
Tapskompensasjon		185			
Opprusting/fornyning fylkesveier	780	200	160	200	
Ferjekostnader					100
Sum fylkeskommuner	780	385	160	200	100

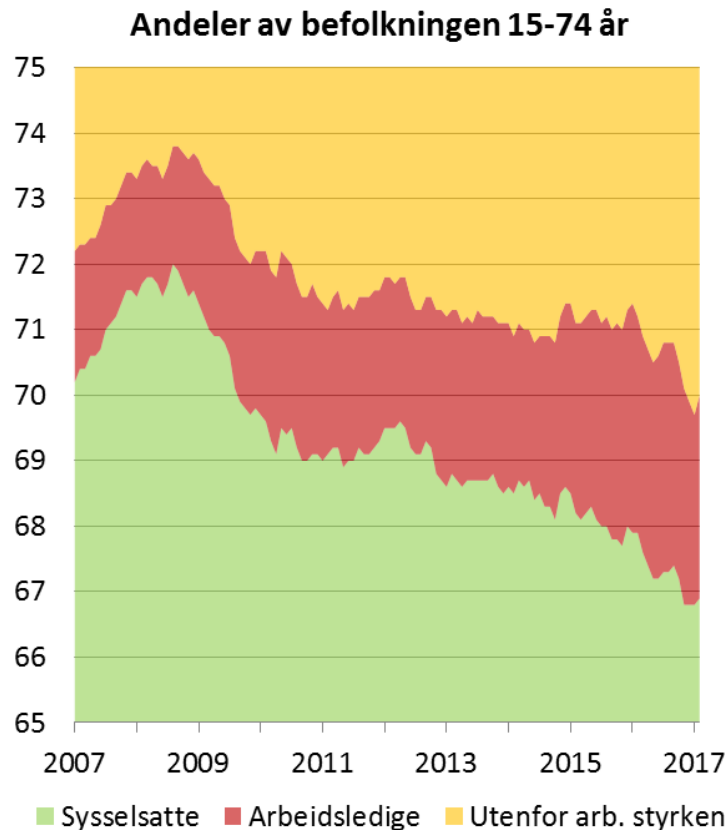
Tjenesteområdene

I 2023 er 1943-kullet 80 år, deretter kan økningene i demografikostnadene for pleie og omsorg mer enn fordobles, selv uten økt standard

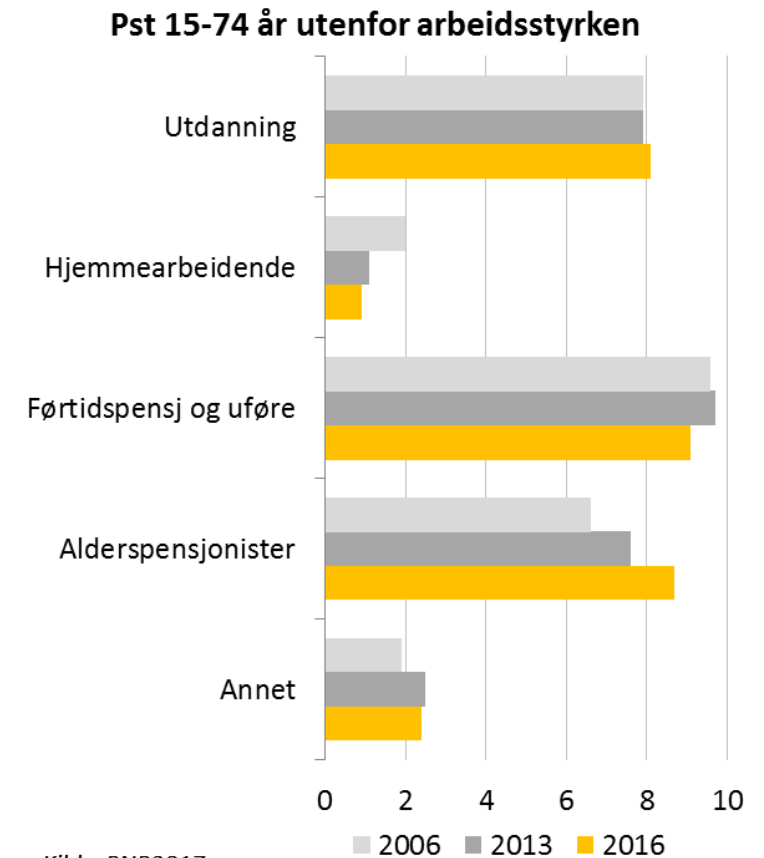

Arbeidsledigheten synker, men det gjør andelen sysselsatte også

Kilde: RNB2017

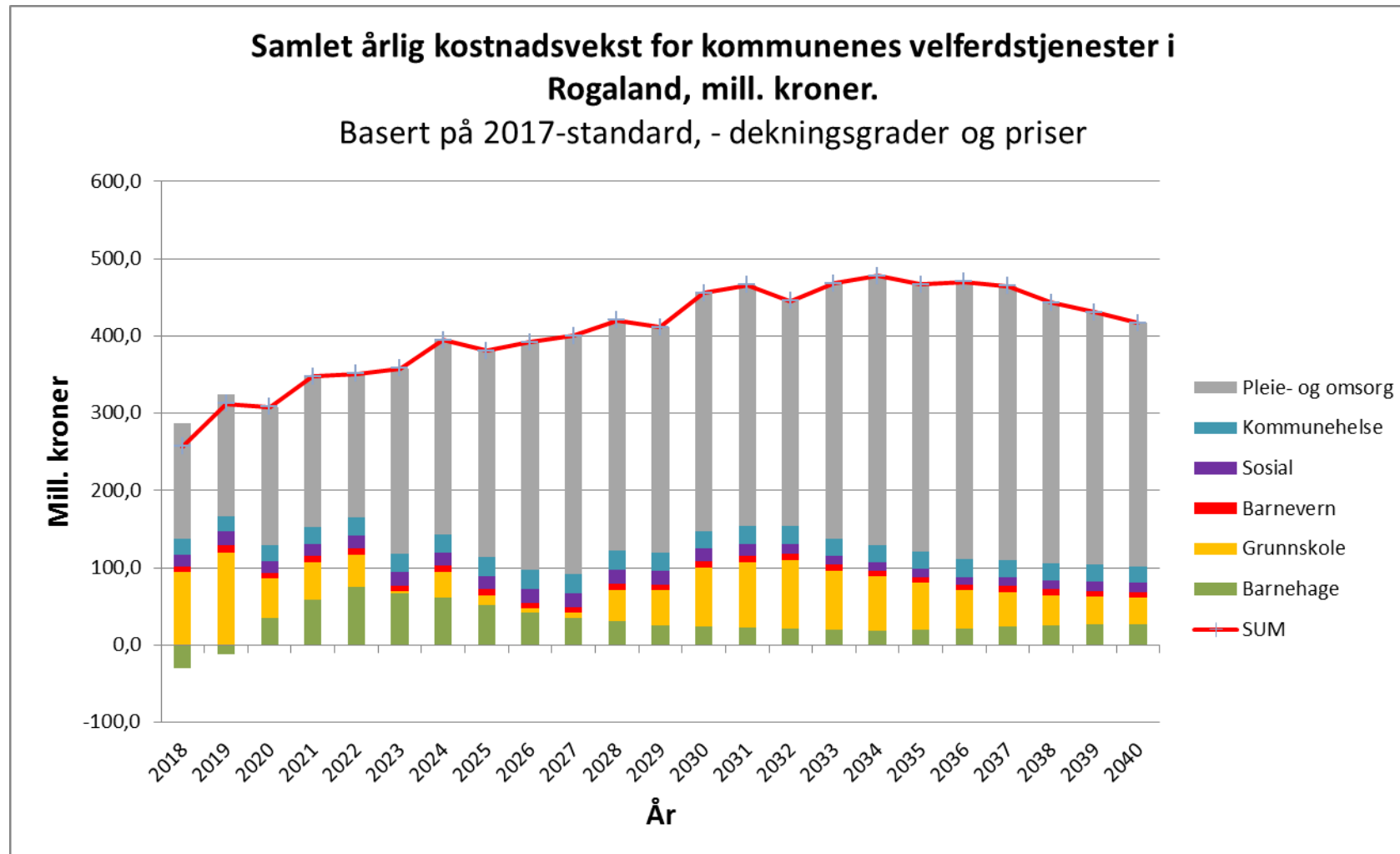
- En økende andel utenfor arbeidsstyrken
 - flere eldre som andel av 15-74 år gir flere alderspensjonister
 - noe flere i heltids utdanning
- men samtidig
 - færre hjemmearbeidende
 - færre uføre og førtidspensjonerte

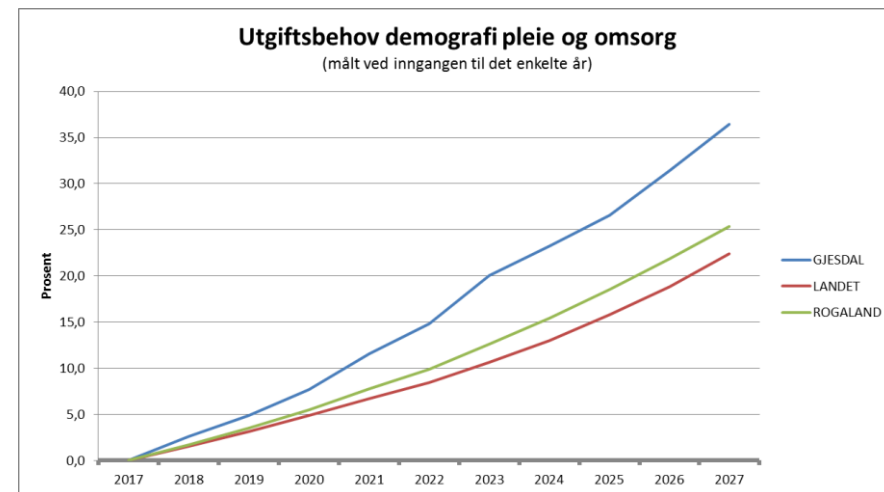
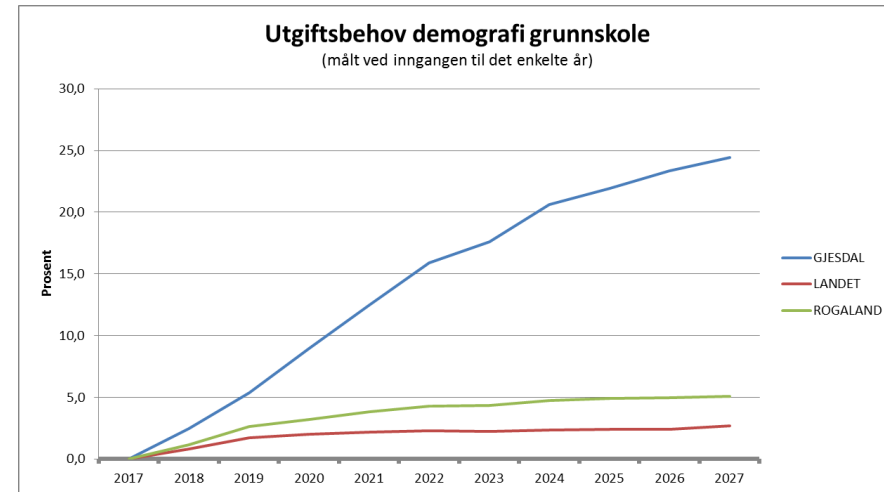
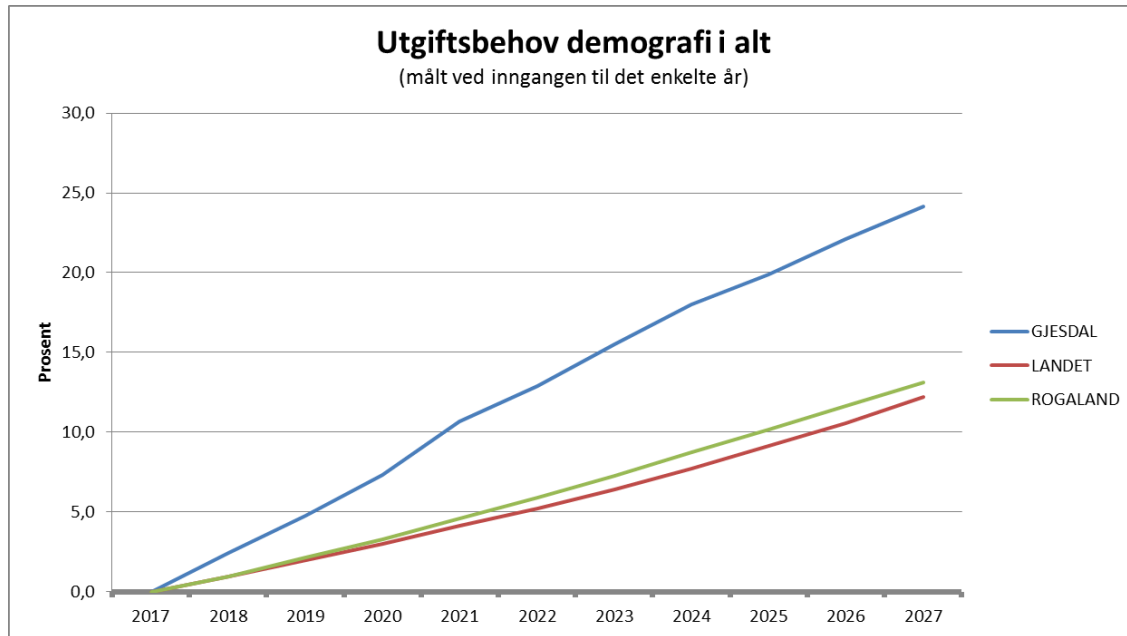
Kilde: RNB2017

Holdes 65-74 år utenfor var yrkesdeltakelsen nær konstant i årene 2014-2016

Årlig kompensasjonsbehov for demografi i Rogaland øker fra 260 mill. kroner til 400 mill. kroner i løpet av få år

Utgiftsbehovet i Gjesdal forventes å øke mer enn landet de neste 10 årene, forklaringen er mye sterkere forventet vekst innen pleie og omsorg og skole

I Stavanger er situasjonen en annen

Forklaringen finner vi bl.a. innen skole og barnehage

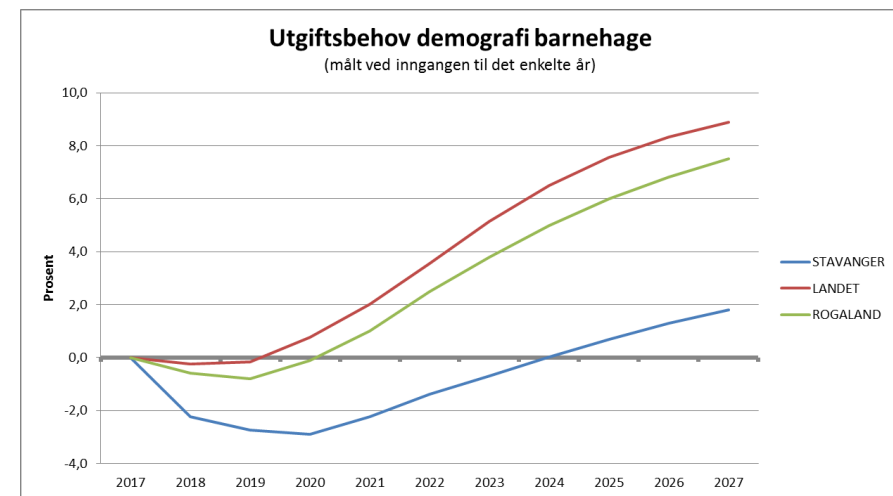
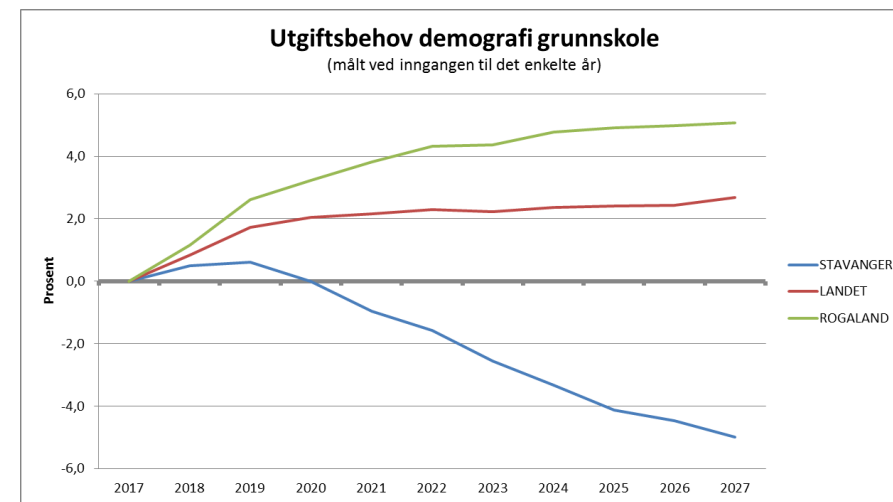
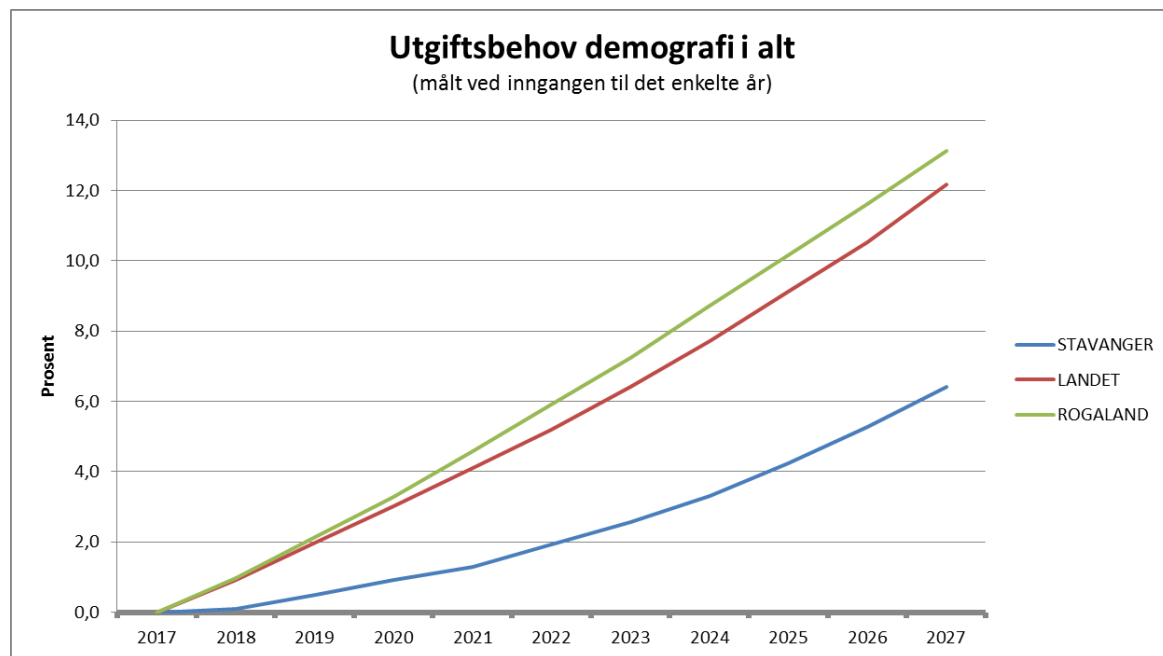

Foto: Finansdepartementet

- «Der man tidligere har kunnet imøtekomme etterspørsel på flere områder samtidig, vil man fremover i større grad måtte prioritere mellom ulike formål. Det kan også bli behov for å nedskalere innsatsen på enkeltområder sammenliknet med i dag»
- «Behovet for prioritering innebærer at det er uheldig å låse fast fremtidige løsninger i form av øremerking, lovfesting og individuelle rettigheter som fritas fra helhetlige prioriteringer og lokale tilpasninger.»

- Perspektivmeldingen 2018

Første skritt mot felles digital finansieringsløsning

Drøftinger i
Kommit-rådet 2016

Digitalisering tatt opp i 1.
konsultasjonsmøte

- Den nasjonale økonomiske politikken i Norge står overfor nye utfordringer. Det vil også få stor betydning for kommunesektoren, sa styreleder i KS, Gunn Marit Helgesen. Alle foto: Hege K. Fossler Pedersen

Ønsker krafttak for
digitalisering i
kommunesektoren

Henvendelse fra storbyer til KS

«...det haster å komme videre i digitaliseringsarbeidet i kommunesektoren og flere av byene vil bidra til nødvendig fremdrift gjennom allerede våren 2017 å initiere en finansieringsløsning med frivillige innbetalinger. Det har stor betydning om KS bidrar faglig og økonomisk i dette arbeidet.»

Vedtak i Hovedstyret april

«I 2017 er KS innstilt på å bidra med inntil 40 mill kroner som engangsbidrag til å sikre framdrift i en felles finansieringsmekanisme for digitalisering i kommunal sektor.»

KMD har i 2017 satt av 25 mill. kroner over prosjektskjønnet til en KS-administrert ordning for finansiering av kommunale IKT-prosjekter som er initiert og styrt av kommunene selv. For 2018 tar departementet sikte på å sette av 100 mill. kroner.

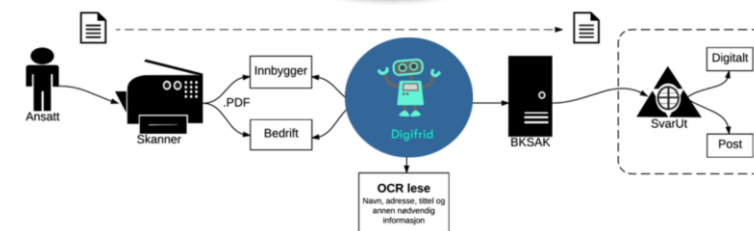
Departementet vil ha dialog med KS om innretningen på ordningen, og det vil være en forutsetning for støtten fra KMD at også kommunesektoren bidrar med egne midler.

Vurdering av finansieringsmodeller

Utgangspunkt: en finansieringsløsning hvor inntekter fra utviklede løsninger går tilbake inn i for å finansiere nye løsninger.

1. Nedtrekksmodell
2. Frivillig innskudd
3. Frivillig innskudd og «betal ved bruk»
4. ??

Men uavhengig av modell må det være økonomiske bidrag fra både stat og kommuner

Investeringsstilskuddsordningen omsorgsboliger øker rammen – men beholder krav om nettotilvekst

Foto: Økernhjemmet, gjengitt med tillatelse

- Økningen i rammen gir muligheter for ytterligere rehabilitering og nybygg i 2017
- Krav om nettotilvekst må forskyves (2025)

AFI-rapport 10/2014

KS FoU

PROGRAM FOR STORBYRETET FORSKNING

AFI

Årsberetning 2014

HØRSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Karen-Sofie Pettersen og Gudrun Rudningen

Samspill eller svarteperspill?

En studie av ansvarfordeling og gråsoner mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten for mennesker med RoP-lidelser med voldsproblematikk.

Rus og psykisk helse

- KS har jobbet for å utsette kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare
- Positivt at plikten er utsatt til 2019, men KS mener fortsatt det ikke bør innføres
- Utsettelsen gir muligheter til å få frem bedre tallgrunnlag
- Gir bedre mulighet for gode pasientforløp mellom kommune og spesialisthelsetjenesten

Behov for tiårig nasjonalt vedlikeholdsprogram på fylkesvegene

Et skritt i riktig retning for ferjefylkene

Kommuner som påtok seg et ansvar for enslige mindreårige straffes

Sa ja til å ta imot enslige mindreårige – 50 kommuner har ikke fått noen

Ordfører: – En økonomisk katastrofe for oss

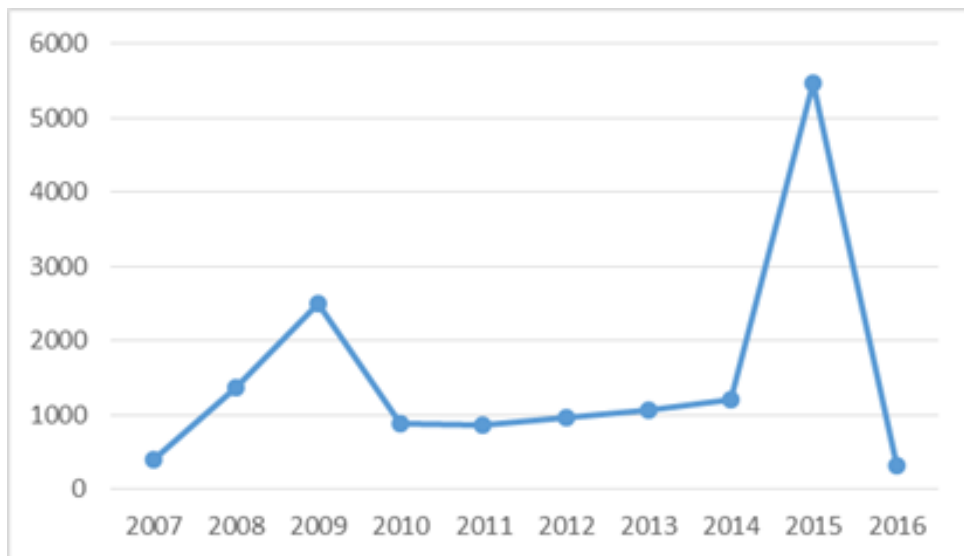
– Dette blir en økonomisk katastrofe for oss, og vi har sagt til IMDI at vi ikke greier det, at vi ikke kan ta imot enslige mindreårige likevel, sier ordfører Steinar Aspli (Sp) i Nærøy kommune til VG.

Namsos – tap på 1,5 til to millioner

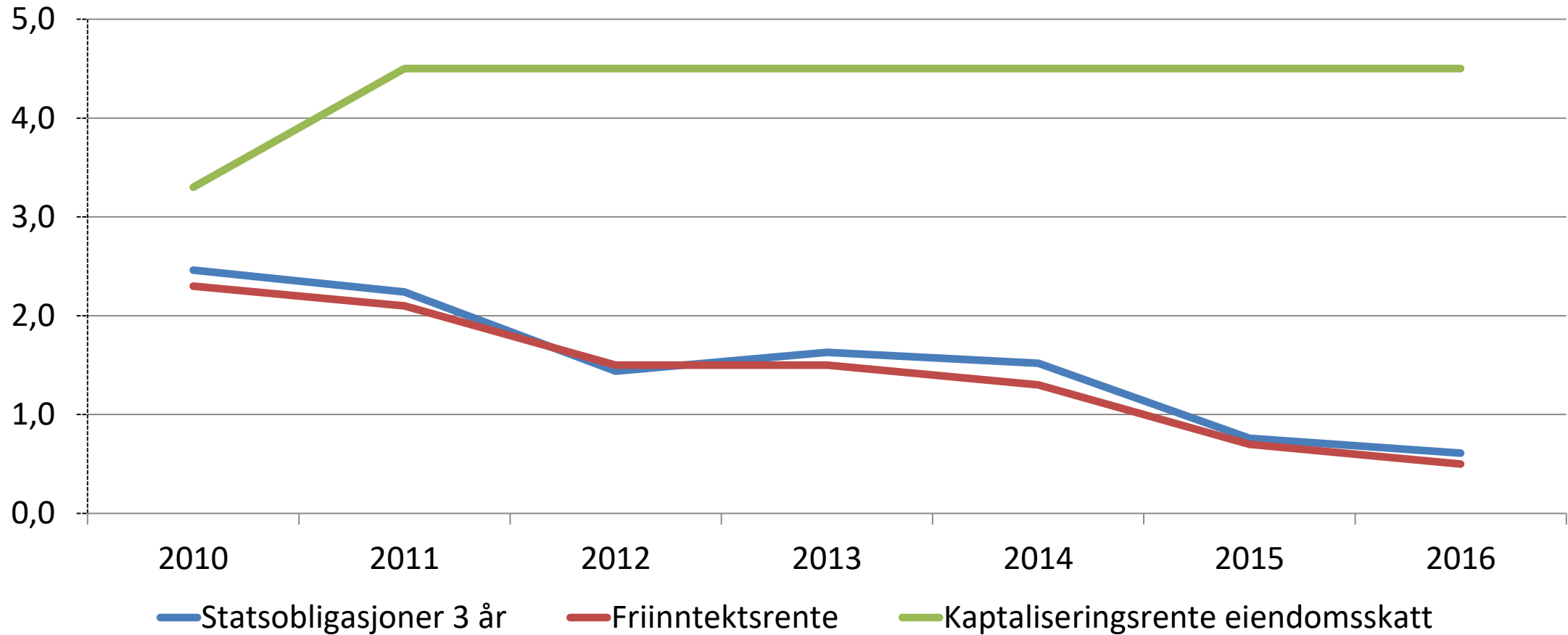
Det bør settes av ca 50 mill kr til å kompensere kommunenes utgifter

Variasjon i ankomster, enslige mindreårige:

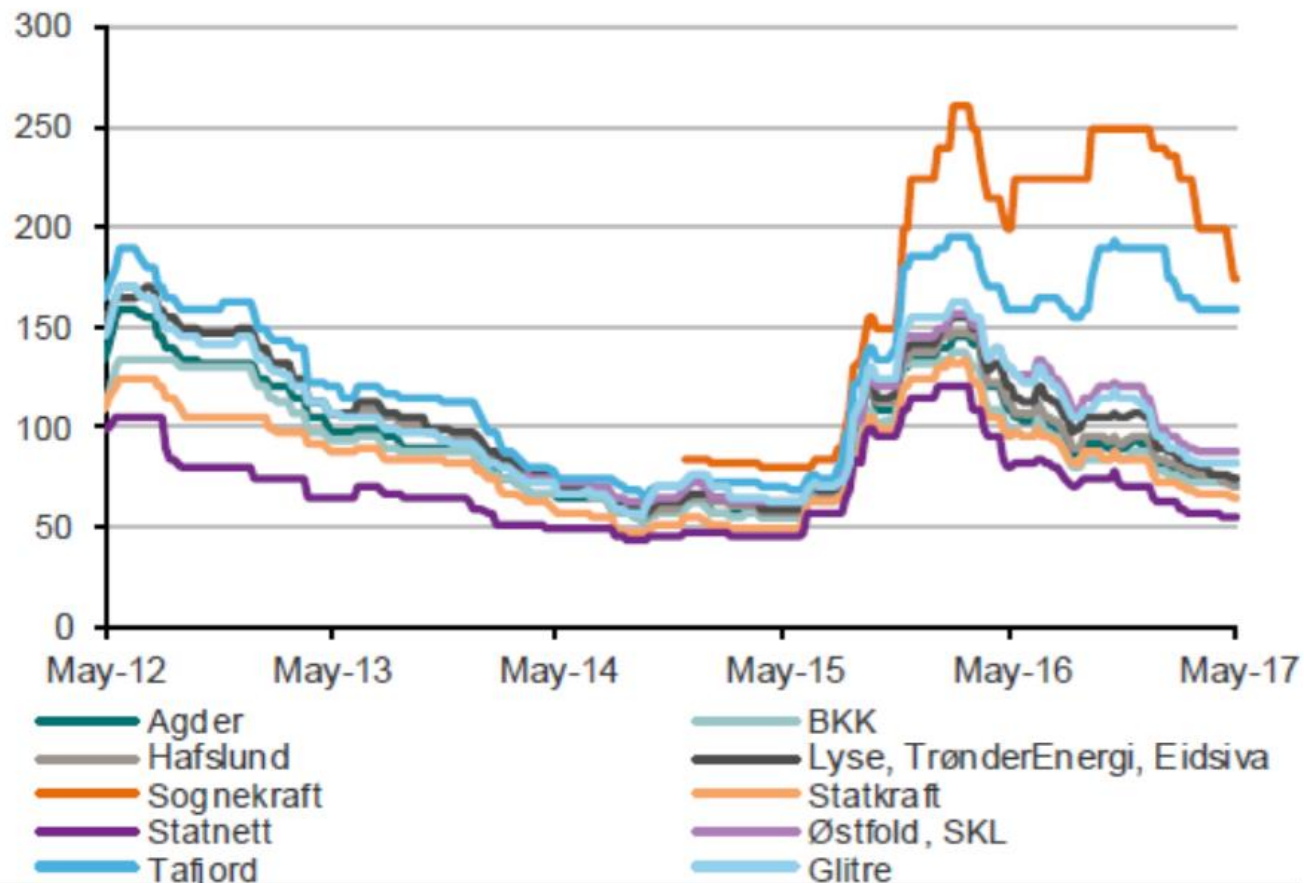
Kommune	Vedtak 2016	Bosatt 2016
Molde	40	4
Skien	45	12
Namsos	13	4
Vennesla	12	0
Ringebu	10	0
Stryn, Kvam, Haram	10	0
Osterøy	8	0

Renteutvikling, markedsrenter og kapitaliseringsrente

Risikopremier i kredittmarkedet, utilities, 2012 - 2017

Figure 13: Indicative NOK credit spreads over 3m NIBOR
Selected electric utility issuers, 5y tenor (bp)

Source: DNB Markets Credit Research

Kilde: DnB weekly credit report, uke 20/2017

Kommuneproposisjonen – hva betyr den for rammetilskuddet for Rogalands kommunene?

- Har forsøkt å gjøre et anslag basert på:
 - Realvekst i frie inntekter satt til 3,7 mrd. kroner (KMD intervall 3,5 – 4,0 mrd kroner)
 - Skatteandelen av samlede inntekter utgjør 40 pst.
Realveksten i frie inntekter er med dette utgangspunktet fordelt med 50 pst på skatt og 50 pst på rammetilskudd. Skatteanslag gjennomsnitt siste 3 år
 - Befolkningsframskriving per 1.7.2017 med utgangspunkt i SSBs anslag i MMMM alternativet. Sosioøkonomiske og strukturelle kriterier i utgiftsutjevningen utvikler seg i takt med befolkningsutviklingen i henholdsvis kommunen og landet.
 - Skjønnsbevilgninger holdes utenfor
 - Helårseffekter i 2018 av saker innarbeidet i 2017 er holdt utenfor
 - Regionsentertilskudd er holdt utenfor. Overgangsordning for å kompensere for tap i basistilskudd og småkommunetilskudd er videreført på 2017 nivå
 - Bruker 2017 kroner

Hvor kommer veksten i utgiftsbehov i landet og i Rogaland?

Brutto utg	Landet		Rogaland		
	2018	Mill. kr	Pst	Mill. kr	Pst
Pleie og omsorg		1 686,4	1,5	149,8	1,7
Grunnskole		688,6	0,8	94,4	1,2
Helsetjeneste		225,7	1,3	20,6	1,4
Sosialtjeneste		183,5	0,9	15,4	0,8
Barnevern		61,6	0,5	7,0	0,6
Barnehager		-125,4	-0,3	-30,0	-0,6
Sum		2 720,4	0,9	257,2	1,0

Lavere vekst i rammetilskudd i Rogaland enn i landet

Rammetilskudd ekskl skjønn oppgavejustert

	2017	2018	Endring	I pst
EIGERSUND	346 811	349 054	2 243	0,6 %
SANDNES	1 656 720	1 673 418	16 698	1,0 %
STAVANGER	2 757 225	2 775 818	18 593	0,7 %
HAUGESUND	834 843	839 632	4 789	0,6 %
SOKNDAL	104 110	104 839	729	0,7 %
LUND	99 010	98 630	-380	-0,4 %
BJERKREIM	89 872	89 536	-336	-0,4 %
HÅ	426 273	430 362	4 089	1,0 %
KLEPP	414 761	421 579	6 818	1,6 %
TIME	422 609	425 999	3 390	0,8 %
GJESDAL	278 232	285 664	7 432	2,7 %
SOLA	558 364	572 554	14 190	2,5 %
RANDABERG	237 043	243 612	6 569	2,8 %
FORSAND	54 772	55 491	719	1,3 %
STRAND	311 277	318 587	7 310	2,3 %
HJELMELAND	94 252	94 677	425	0,5 %

Rammetilskudd ekskl skjønn oppgavejustert

	2017	2018	Endring	I pst
SULDAL	132 760	132 315	-445	-0,3 %
SAUDA	135 205	141 548	6 343	4,7 %
FINNØY	103 132	102 135	-997	-1,0 %
RENNESØY	133 220	131 828	-1 392	-1,0 %
KVITSØY	30 554	30 497	-57	-0,2 %
BOKN	41 430	41 335	-95	-0,2 %
TYSVÆR	285 062	291 136	6 074	2,1 %
KARMØY	938 755	956 546	17 791	1,9 %
UTSIRA	24 432	26 104	1 672	6,8 %
VINDAFJORD	241 564	240 534	-1 030	-0,4 %
ROGALAND	10 752 288	10 873 430	121 142	1,1 %
LANDET				1,5 %

Reduksjon i veksttilskuddet bidrar til lavere vekst i Rogaland

	Vekstkommunetilskudd		
	2017	2018	Endring
SANDNES	35 178	10 386	-24 792
HÅ	3 990	0	-3 990
TIME	7 693	0	-7 693
GJESDAL	6 778	2 003	-4 775
RANDABERG	0	259	259
STRAND	1 474	116	-1 358
FINNØY	1 524	913	-611
RENNESØY	783	0	-783
ROGALAND	57 420	13 677	-43 743

Og når veksten som følge av demografi kun er litt over landet blir det lavere vekst i rammetilskuddet

Tilsvaret minus 0,4 pst av rammetilskuddet

Andre elementer i inntektssystemet

	Sør-Norge tilskudd		
	2017	2018	Endring
LUND	2 835	1 898	-937
SAUDA	6 321	6 375	54
UTSIRA	3 881	5 543	1 662

	Utenfor overgangsordningen		
	2017	2018	Endring
SAUDA	-4 653	-2 730	1 923

	INGAR før finansiering			
	2017	2018	Endring	
EIGERSUND	964	0	-964	
LUND	1 522	1 286	-236	Redusert Sør-Norge tilskudd
BJERKREIM	7 589	4 207	-3 382	Kostnadsindeks utg.utj øker fra 1,090 til 1,106
GJESDAL	140	0	-140	
SULDAL	3 494	2 378	-1 116	
FINNØY	6 732	5 476	-1 256	
RENNESØY	3 084	732	-2 353	
KVITSØY	1 442	1 233	-209	
BOKN	3 314	2 670	-644	
TYSVÆR	1 833	0	-1 833	
KARMØY	66	0	-66	
UTSIRA	554	0	-554	Økning Sør-Norge tilskudd
VINDAFJORD	2 331	1 553	-778	Utgiftutj faller fra 1,047 til 1,042

Oppsummering

- Det er bra at regjeringen understreker at gode velferdstjenester er avhengig av både en sunn kommuneøkonomi og et godt lokaldemokrati
- KS er tilfreds med at regjeringen varsler støtte til digitaliseringsprosjekter i kommunesektoren
- KS hadde ventet at kommuner som hadde bygget ut for å motta enslige mindreårige hadde fått kompensasjon for innsatsen når behovet ble kraftig redusert
- Netto tilvekst som krav til investeringstilskudd bør utsettes til 2025

Effektivisering i offentlig sektor

- Bemanningsnormer, økt individuell rettighetsfesting, detaljerte kompetansekrav, ukritisk øremerking
- Rammestyring
- Satsing på digitalisering og innovasjon - infrastruktur

NEI TAKK

JA TAKK